Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πέμπτο τμήμα)

της 16ης Ιουλίου 2015*

«Ανταγωνισμός — Άρθρο 102 ΣΛΕΕ — Επιχείρηση κάτοχος διπλώματος ευρεσιτεχνίας ουσιώδους για τη λειτουργία τεχνικού προτύπου που έχει αναλάβει τη δέσμευση έναντι οργανισμού τυποποιήσεως ότι θα παραχωρήσει σε τρίτους άδεια χρήσεως υπό δίκαιους, εύλογους και χωρίς διακρίσεις όρους, επονομαζόμενους "FRAND" ("δίκαιοι, εύλογοι και χωρίς διακρίσεις") — Κατάχρηση δεσπόζουσας θέσεως — Αγωγές λόγω απομιμήσεως/παραποιήσεως — Αγωγές παραλείψεως — Αγωγή αναζητήσεως των πωληθέντων — Αγωγή για την παροχή λογιστικών στοιχείων — Αγωγή για την επιδίκαση αποζημιώσεως — Υποχρεώσεις του κατόχου διπλώματος ευρεσιτεχνίας ουσιώδους για τη λειτουργία τεχνικού προτύπου»

Στην υπόθεση C-170/13,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Landgericht Düsseldorf (Γερμανία) με απόφαση της 21ης Μαρτίου 2013, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 5 Απριλίου 2013, στο πλαίσιο της δίκης

Huawei Technologies Co. Ltd

κατά

ZTE Corp.,

ZTE Deutschland GmbH,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

συγκείμενο από τους T. von Danwitz, πρόεδρο τμήματος, C. Vajda, A. Rosas, E. Juhász και D. Šváby (εισηγητή), δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: M. Wathelet

γραμματέας: K. Malacek, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 11ης Σεπτεμβρίου 2014,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

— η Huawei Technologies Co. Ltd, εκπροσωπούμενη από τους C. Harmsen, S. Barthelmess, J. Witting, Rechtsanwälte, και D. Geradin, avocat, καθώς και τον M. Dolmans, advocaat,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

— η ZTE Corp. και η ZTE Deutschland GmbH, εκπροσωπούμενες από τον M. Fähndrich, Rechtsanwalt,

— η Ολλανδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις M. Bulterman, C. Schillemans και B. Koopman,

— η Πορτογαλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον L. Inez Fernandes και την S. Oliveira Pais,

— η Φινλανδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον J. Heliskoski,

— η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους F. W. Bulst, A. Dawes και F. Ronkes Agerbeek,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 20ής Νοεμβρίου 2014,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η υπό κρίση αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 102 ΣΛΕΕ.

2 Η εν λόγω αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ, αφενός, της Huawei Technologies Co. Ltd (στο εξής: Huawei Technologies) και, αφετέρου, της ZTE Corp. και της ZTE Deutschland GmbH (στο εξής: ZTE) με αντικείμενο φερόμενη απομίμηση/παραποίηση διπλώματος ευρεσιτεχνίας ουσιώδους για τη λειτουργία τεχνικού προτύπου τεθέντος από οργανισμό τυποποιήσεως (στο εξής: BEN).

Το νομικό πλαίσιο

Το διεθνές δίκαιο

3 Η Σύμβαση για τη χορήγηση ευρωπαϊκών διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, που υπογράφηκε στο Μόναχο στις 5 Οκτωβρίου 1973 και τέθηκε σε ισχύ στις 7 Οκτωβρίου 1977, όπως ίσχυε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της κύριας δίκης (στο εξής: ΣΕΔΕ), καθιερώνει, δυνάμει του άρθρου της 1, «κοινό σύστημα δικαίου για τα συμβαλλόμενα κράτη στον τομέα της χορηγήσεως διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας».

4 Κατ' εξαίρεση από τους κανόνες σχετικά με τη χορήγηση ευρωπαϊκού διπλώματος ευρεσιτεχνίας, το δίπλωμα αυτό εξακολουθεί να διέπεται από το εθνικό δίκαιο εκάστου συμβαλλομένου κράτους για το οποίο χορηγήθηκε. Το άρθρο 2, παράγραφος 2, της ΣΕΔΕ ορίζει συναφώς τα εξής:

«Σε καθένα συμβαλλόμενο κράτος για το οποίο έχει χορηγηθεί, το ευρωπαϊκό δίπλωμα ευρεσιτεχνίας έχει τα ίδια έννομα αποτελέσματα και διέπεται από το ίδιο καθεστώς με εθνικό δίπλωμα που χορηγήθηκε εντός του κράτους αυτού [...]».

5 Όσον αφορά τα δικαιώματα που παρέχονται στον κάτοχο ευρωπαϊκού διπλώματος ευρεσιτεχνίας, το άρθρο 64, παράγραφοι 1 και 3, της Συμβάσεως αυτής ορίζει:

«(1) Το ευρωπαϊκό δίπλωμα ευρεσιτεχνίας παρέχει στον δικαιούχο του, από την ημέρα δημοσίευσης της ανακοίνωσης για τη χορήγησή του και στο έδαφος καθενός από τα συμβαλλόμενα κράτη για τα οποία χορηγήθηκε, τα ίδια δικαιώματα με εκείνα που παρέχει εθνικό δίπλωμα ευρεσιτεχνίας που χορηγείται εντός του κράτους αυτού.

[...]

(3) Οι παραβιάσεις του ευρωπαϊκού διπλώματος ευρεσιτεχνίας κρίνονται σύμφωνα με τις διατάξεις της εθνικής νομοθεσίας.»

Το δίκαιο της Ένωσης

6 Η οδηγία 2004/48/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, σχετικά με την επιβολή των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας (ΕΕ L 157, σ. 45) προβλέπει στις αιτιολογικές σκέψεις 10, 12 και 32 τα εξής:

«(10) Στόχος της παρούσας οδηγίας είναι η προσέγγιση των νομοθετικών συστημάτων προκειμένου να διασφαλιστεί υψηλό, ισοδύναμο και ομοιογενές επίπεδο προστασίας της διανοητικής ιδιοκτησίας στην εσωτερική αγορά.

[...]

(12) Η παρούσα οδηγία δεν θα πρέπει να θίγει την εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού, ιδίως των άρθρων 81 και 82 της Συνθήκης. Τα μέτρα που προβλέπονται στην παρούσα οδηγία δεν θα πρέπει να χρησιμοποιούνται για τον αδικαιολόγητο περιορισμό του ανταγωνισμού κατά τρόπο αντίθετο προς τη Συνθήκη.

[...]

(32) Η παρούσα οδηγία σέβεται τα θεμελιώδη δικαιώματα και τηρεί τις αρχές που αναγνωρίζονται ιδίως από τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης [στο εξής: Χάρτης]. Η παρούσα οδηγία αποσκοπεί συγκεκριμένα στη διασφάλιση του πλήρους σεβασμού της διανοητικής ιδιοκτησίας, σύμφωνα με το άρθρο 17, παράγραφος 2, του εν λόγω Χάρτη.»

7 Το άρθρο 9 της εν λόγω οδηγίας, με τίτλο «Προσωρινά και συντηρητικά μέτρα», ορίζει, στην παράγραφο 1:

«Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε οι αρμόδιες δικαστικές αρχές να δύνανται, κατόπιν αιτήσεως του ενάγοντος:

α) να εκδίδουν κατά του φερόμενου ως παραβάτη προσωρινή διαταγή, με σκοπό να προλάβουν κάθε επικείμενη προσβολή δικαιώματος διανοητικής ιδιοκτησίας, […]

[...]».

8 Το άρθρο 10 της ίδιας οδηγίας, που φέρει τον τίτλο «Διορθωτικά μέτρα», προβλέπει στην παράγραφο 1 τα εξής:

«Με την επιφύλαξη οποιασδήποτε αποζημίωσης που οφείλεται στον δικαιούχο του προσβαλλόμενου δικαιώματος και χωρίς άλλου είδους αποζημίωση, τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε οι αρμόδιες δικαστικές αρχές να δύνανται να διατάσσουν, αιτήσει του προσφεύγοντος, τη λήψη των ενδεδειγμένων μέτρων σχετικά με τα εμπορεύματα που κρίθηκε ότι προσβάλλουν δικαίωμα διανοητικής ιδιοκτησίας και, εφόσον απαιτείται, σχετικά με τα υλικά και τα εργαλεία που κυρίως χρησίμευσαν στη δημιουργία ή την κατασκευή των εν λόγω εμπορευμάτων. Τα εν λόγω μέτρα περιλαμβάνουν:

α) απόσυρση από το εμπόριο,

β) οριστική απομάκρυνση από το εμπόριο, ή

γ) καταστροφή.»

Το γερμανικό δίκαιο

9 Το άρθρο 242 του Αστικού Κώδικα (Bürgerliches Gesetzbuch), επιγραφόμενο «Καλόπιστη εκτέλεση», ορίζει ότι ο οφειλέτης υποχρεούται να προβεί στην παροχή όπως το απαιτεί η καλή πίστη, λαμβανομένων υπόψη των συναλλακτικών ηθών.

10 Το άρθρο 139, παράγραφος 1, του νόμου περί διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας (Patentgesetz, *BGBl.* 1981 1, σ. 1), όπως τροποποιήθηκε τελευταίως από το άρθρο 13 του νόμου της 24ης Νοεμβρίου 2011 (*BGBl.* 2011 I, σ. 2302), ορίζει τα εξής:

«Ο ζημιωθείς μπορεί, σε περίπτωση κινδύνου επαναλήψεως της προσβολής στο μέλλον, να ασκήσει αγωγή παραλείψεως κατά οποιουδήποτε εκμεταλλεύεται εφεύρεση κατοχυρωμένη με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας κατά παράβαση των άρθρων 9 έως 13. Το ίδιο δικαίωμα έχει σε περίπτωση που είναι πιθανή η προσβολή για πρώτη φορά.»

11 Τα άρθρα 19 και 20 του νόμου κατά των περιορισμών του ανταγωνισμού (Gesetz gegen Wettbewerbsbeschränkungen), της 26ης Ιουνίου 2013 (*BGBl.* 2013 I, σ. 1750), απαγορεύουν την καταχρηστική εκμετάλλευση δεσπόζουσας θέσεως στην αγορά από μία ή πλείονες επιχειρήσεις.

Οι κανόνες του ETSI

12 Το European Telecommunication Standards Institute (στο εξής: ETSI) είναι οργανισμός σκοπός του οποίου είναι, συμφώνως προς το σημείο 3.1 του παραρτήματος 6 των κανόνων διαδικασίας του ETSI (ETSI Rules of Procedure), με τίτλο «Πολιτική του ETSI για τη διανοητική ιδιοκτησία» (ETSI Intellectual Property Rights Policy), να δημιουργεί πρότυπα προσαρμοσμένα στους τεχνικούς σκοπούς του ευρωπαϊκού τομέα τηλεπικοινωνιών και να περιορίζει τον κίνδυνο, για το ETSI, τα μέλη του και τους τρίτους που εφαρμόζουν τα πρότυπα του ETSI, απώλειας επενδύσεων για την προετοιμασία, την υιοθέτηση και την εφαρμογή προτύπων, λόγω ελλείψεως των αναγκαίων για την εφαρμογή των εν λόγω προτύπων δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας. Προς τούτο, το εν λόγω παράρτημα αποσκοπεί στην επίτευξη ισορροπίας μεταξύ των αναγκών τυποποιήσεως για τη δημόσια χρήση στον τομέα των τηλεπικοινωνιών και των δικαιωμάτων των φορέων δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας.

13 Συμφώνως προς το σημείο 3.2 του εν λόγω παραρτήματος, οι φορείς του δικαιώματος διανοητικής ιδιοκτησίας πρέπει να αμείβονται επαρκώς και δικαίως σε περίπτωση που γίνεται χρήση της διανοητικής ιδιοκτησίας τους.

14 Κατ' εφαρμογήν του άρθρου 4.1 του ίδιου παραρτήματος, έκαστο των μελών του, ιδίως κατά τη διαδικασία επεξεργασίας προτύπου στη δημιουργία του οποίου συμμετέχει, λαμβάνει τα αναγκαία μέτρα για να ενημερώσει, το ταχύτερο δυνατόν, το ETSI για τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας που είναι ουσιώδη για τη λειτουργία του τεχνικού προτύπου.

15 Το σημείο 6.1 του παραρτήματος 6 των κανόνων διαδικασίας του ETSI ορίζει ότι, όταν το ETSI ενημερώνεται για την ύπαρξη ουσιώδους για τη λειτουργία προτύπου δικαιώματος διανοητικής ιδιοκτησίας, ο γενικός διευθυντής του καλεί πάραυτα τον φορέα του εν λόγω δικαιώματος να αναλάβει, εντός προθεσμίας τριών μηνών, την ανέκκλητη δέσμευση ότι είναι διατεθειμένος να παραχωρήσει άδειες χρήσεως υπό δίκαιους, εύλογους και χωρίς διακρίσεις όρους, επονομαζόμενους «FRAND» («fair, reasonable, and non-discriminatory», στο εξής: όροι FRAND), οι οποίες αφορούν το εν λόγω δικαίωμα διανοητικής ιδιοκτησίας.

16 Κατ' εφαρμογήν του σημείου 6.3 του εν λόγω παραρτήματος, στην περίπτωση κατά την οποία δεν έχει αναληφθεί καμία δέσμευση FRAND, το ETSI εξετάζει αν οι εργασίες ως προς τα μέρη που αφορά το πρότυπο πρέπει να ανασταλούν.

17 Το άρθρο 8.1 του ίδιου παραρτήματος ορίζει ότι, εάν ο φορέας δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας αρνείται να αναλάβει δέσμευση FRAND, το ETSI εξετάζει αν υφίσταται εναλλακτική τεχνολογία και, αν αυτό δεν συμβαίνει, διακόπτονται οι εργασίες επί του επιμάχου προτύπου.

18 Κατ' εφαρμογήν του άρθρου 14 του παραρτήματος 6 των κανόνων διαδικασίας του ETSI, η παράβαση των οριζόμενων σ' αυτό από κάποιο από τα μέλη συνιστά παράβαση των υποχρεώσεών του έναντι του ETSI.

19 Κατ' εφαρμογήν του άρθρου 15.6 του εν λόγω παραρτήματος, η διανοητική ιδιοκτησία θεωρείται «ουσιώδης» ιδίως όταν δεν είναι δυνατόν, για τεχνικούς λόγους, να κατασκευαστούν προϊόντα σύμφωνα με το πρότυπο χωρίς να θίγεται η εν λόγω ιδιοκτησία (στο εξής: ουσιώδες για τη λειτουργία τεχνικού προτύπου δίπλωμα ευρεσιτεχνίας).

20 Εντούτοις, το ETSI δεν ελέγχει ούτε το κύρος ούτε τον ουσιώδη χαρακτήρα του δικαιώματος διανοητικής ιδιοκτησίας για την ανάγκη χρήσεως του οποίου ενημερώθηκε από κάποιο από τα μέλη του. Ομοίως, το ίδιο παράρτημα δεν ορίζει την έννοια «άδεια υπό όρους FRAND».

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

21 Η Huawei Technologies, εταιρία που δραστηριοποιείται σε παγκόσμια κλίμακα στον τομέα των τηλεπικοινωνιών, είναι κάτοχος, μεταξύ άλλων, του ευρωπαϊκού διπλώματος ευρεσιτεχνίας EP 2 090 050 B 1, το οποίο φέρει τον τίτλο «Διαδικασία και εξοπλισμός για την κατασκευή ενός σήματος συγχρονισμού στο πλαίσιο συστήματος μεταδόσεως» και χορηγήθηκε από την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, συμβαλλόμενο κράτος της ΣΕΔΕ (στο εξής: δίπλωμα ευρεσιτεχνίας EP 2 090 050 B 1).

22 Η καταχώριση του εν λόγω διπλώματος ευρεσιτεχνίας κοινοποιήθηκε στις 4 Μαρτίου 2009 στο ETSI από τη Huawei Technologies, λόγω του ότι ήταν ουσιώδες για τη λειτουργία του προτύπου «Long Term Evolution». Επ' ευκαιρία, ανέλαβε την υποχρέωση χορηγήσεως αδειών χρήσεως σε τρίτους υπό όρους FRAND.

23 Συναφώς, το αιτούν δικαστήριο διαπιστώνει, στην απόφαση περί παραπομπής, ότι το εν λόγω δίπλωμα ευρεσιτεχνίας είναι ουσιώδες για τη λειτουργία του προαναφερθέντος προτύπου, πράγμα που σημαίνει ότι όποιος χρησιμοποιεί το πρότυπο «Long Term Evolution» εκμεταλλεύεται εκ των πραγμάτων το θεωρητικό υπόβαθρο του εν λόγω διπλώματος ευρεσιτεχνίας.

24 Μεταξύ του Νοεμβρίου 2010 και των τελών του Μαρτίου 2011, η Huawei Technologies και η ZTE Corp., εταιρία που ανήκει σε όμιλο επιχειρήσεων οι οποίες επίσης δραστηριοποιούνται σε παγκόσμια κλίμακα στον τομέα των τηλεπικοινωνιών και διαθέτουν στο εμπόριο στη Γερμανία προϊόντα με ενσωματωμένο λογισμικό συνδεόμενο με το εν λόγω πρότυπο, συζήτησαν, μεταξύ άλλων, για την απομίμηση/παραποίηση του διπλώματος ευρεσιτεχνίας EP 2 090 050 B 1 καθώς και τη δυνατότητα παραχωρήσεως άδειας χρήσεως υπό όρους FRAND όσον αφορά τα συγκεκριμένα προϊόντα.

25 Η Huawei Technologies προσδιόρισε το ύψος του δικαιώματος εκμεταλλεύσεως που θεωρούσε εύλογο. Η ZTE Corp. προέκρινε την αμοιβαία παραχώρηση αδειών χρήσεως. Εντούτοις, δεν υπήρξε καμία πρόταση για την κατάρτιση συμβάσεως παραχωρήσεως αδειών χρήσεως.

26 Παρά ταύτα, η ZTE διαθέτει στο εμπόριο προϊόντα που λειτουργούν βάσει του προτύπου «Long Term Evolution», εκμεταλλευόμενη, κατά τον τρόπο αυτό, το δίπλωμα EP 2 090 050 B 1, χωρίς να καταβάλλει στη Huawei Technologies δικαιώματα εκμεταλλεύσεως και χωρίς να την ενημερώσει ενδελεχώς για τις διενεργούμενες από αυτήν πράξεις χρήσεως.

27 Στις 28 Απριλίου 2011, η Huawei Technologies άσκησε, ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, αγωγή λόγω παραποιήσεως/απομιμήσεως κατά της ZTE, βάσει του άρθρου 64 της ΣΕΔΕ και των άρθρων 139 επ. του νόμου περί διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, όπως αυτός τροποποιήθηκε τελευταία από το άρθρο 13 του νόμου της 24ης Νοεμβρίου 2011, ζητώντας την παύση της παραποιήσεως/απομιμήσεως, την παροχή λογιστικών στοιχείων, την αναζήτηση των πωληθέντων καθώς και την επιδίκαση αποζημιώσεως.

28 Κατά το εν λόγω δικαστήριο, η έκβαση της διαφοράς της κύριας δίκης εξαρτάται από το ζήτημα αν η αγωγή της Huawei Technologies συνιστά κατάχρηση δεσπόζουσας θέσεως εκ μέρους της. Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι κατά της αγωγής παραλείψεως θα μπορούσε να προταθεί η υποχρέωση παραχωρήσεως άδειας χρήσεως βάσει, ιδίως, του άρθρου 102 ΣΛΕΕ, σε περίπτωση που γινόταν δεκτό ότι, με την αγωγή της, η Huawei Technologies εκμεταλλεύεται καταχρηστικά την —αδιαμφισβήτητη κατά το αιτούν δικαστήριο— δεσπόζουσα θέση που κατέχει.

29 Εντούτοις, το αιτούν δικαστήριο διαπιστώνει ότι ο χρόνος κατά τον οποίο ο κάτοχος BEN παραβαίνει το άρθρο 102 ΣΛΕΕ διά της ασκήσεως αγωγής παραλείψεως μπορεί να προσδιορισθεί με διάφορους τρόπους.

30 Συναφώς, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι, βάσει του άρθρου 102 ΣΛΕΕ, του άρθρου 20, παράγραφος 1, του νόμου της 26ης Ιουνίου 2013 κατά των περιορισμών του ανταγωνισμού και του άρθρου 242 του BGB, το Bundesgerichtshof (Ομοσπονδιακό Δικαστήριο, Γερμανία) έκρινε, στην από 6 Μαΐου 2009 απόφασή του, Orange Book (KZR 39/06), ότι κάτοχος διπλώματος ευρεσιτεχνίας που ασκεί αγωγή παραλείψεως λόγω παραποιήσεως/απομιμήσεως, μολονότι ο εναγόμενος μπορεί να ζητήσει άδεια χρήσεως του εν λόγω διπλώματος, εκμεταλλεύεται καταχρηστικά τη δεσπόζουσα θέση του μόνον εφόσον συντρέχουν ορισμένες προϋποθέσεις.

31 Αφενός, ο εναγόμενος πρέπει να έχει απευθύνει στον ενάγοντα ανεπιφύλακτη πρόταση για τη σύναψη συμβάσεως παραχωρήσεως άδειας χρήσεως, η οποία δεν πρέπει να περιέχει ρήτρα περιορισμού της άδειας μόνο στις περιπτώσεις απομιμήσεως/παραποιήσεως, εξυπακουομένου ότι ο εναγόμενος πρέπει να θεωρεί ότι δεσμεύεται από την πρόταση αυτήν και ότι ο ενάγων υποχρεούται να την αποδεχτεί, καθόσον ενδεχόμενη άρνησή του θα παρεμπόδιζε κατά τρόπο αθέμιτο τον εναγόμενο ή θα παραβίαζε την αρχή της απαγορεύσεως των δυσμενών διακρίσεων.

32 Αφετέρου, όταν ο εναγόμενος εκμεταλλεύεται το θεωρητικό υπόβαθρο του διπλώματος ευρεσιτεχνίας πριν ο ενάγων αποδεχθεί την πρότασή του, υποχρεούται, στο πλαίσιο της εκμεταλλεύσεως, να τηρεί τις υποχρεώσεις που υπέχει δυνάμει της μέλλουσας να συναφθεί συμβάσεως παραχωρήσεως άδειας χρήσεως, ήτοι πρέπει να καταγράφει όλες τις σχετικές με την εκμετάλλευση πράξεις και να καταβάλλει τα σχετικά με αυτές ποσά.

33 Δεδομένου ότι, αφενός, οι προτάσεις της ZTE για τη σύναψη συμβάσεως δεν μπορούν να θεωρηθούν «ανεπιφύλακτες», καθόσον αφορούν αποκλειστικώς προϊόντα που αποτελούν αντικείμενο απομιμήσεως/παραποιήσεως και, αφετέρου, η ZTE δεν κατέβαλε στην Huawei Technologies το ποσό των δικαιωμάτων εκμεταλλεύσεως που η ίδια υπολόγισε ούτε την ενημέρωσε ενδελεχώς για τις διενεργηθείσες πράξεις χρήσεως, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι πρέπει να αποκλείσει τη δυνατότητα της ZTE να επικαλεσθεί την υποχρέωση παραχωρήσεως άδειας χρήσεως και, ως εκ τούτου, οφείλει να κάνει δεκτή την αγωγή παραλείψεως της Huawei Technologies.

34 Εντούτοις, το αιτούν δικαστήριο διαπιστώνει ότι, στα ανακοινωθέντα τύπου IP/12/1448 και MEMO/12/1021, της 21ης Δεκεμβρίου 2012, όσον αφορά ανακοίνωση αιτιάσεων προς τη Samsung σχετικά με απομίμηση/παραποίηση διπλώματος ευρεσιτεχνίας στην αγορά των κινητών τηλεφώνων, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υποστήριξε, κατά τα φαινόμενα, ότι η άσκηση αγωγής παραλείψεως είναι παράνομη, δυνάμει του άρθρου 102 ΣΛΕΕ, στον βαθμό που αφορά ΒΕΝ και ο κάτοχος του εν λόγω ΒΕΝ έχει δηλώσει σε οργανισμό τυποποιήσεως ότι είναι διατεθειμένος να παραχωρήσει άδειες χρήσεως υπό όρους FRAND και ότι ο ίδιος ο θίγων το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας είναι διατεθειμένος να προσέλθει σε διαπραγματεύσεις όσον αφορά τέτοιου είδους άδεια. Επομένως, στερείται σημασίας το γεγονός ότι τα ενδιαφερόμενα μέρη δεν κατέληξαν σε συμφωνία αναφορικά με το περιεχόμενο ορισμένων ρητρών της συμβάσεως και, ιδίως, το ύψος των δικαιωμάτων εκμεταλλεύσεως που πρέπει να καταβληθούν.

35 Πάντως, το αιτούν δικαστήριο διευκρινίζει ότι, αν εφαρμόσει στην υπό κρίση υπόθεση αποκλειστικώς τα προαναφερθέντα κριτήρια, οφείλει να απορρίψει την αγωγή παραλείψεως της Huawei Technologies ως καταχρηστική κατά την έννοια του άρθρου 102 ΣΛΕΕ, καθόσον δεν αμφισβητείται ότι οι διάδικοι στην κύρια δίκη επέδειξαν προθυμία να προσέλθουν σε διαπραγματεύσεις.

36 Κατά το αιτούν δικαστήριο, στην υπόθεση της κύριας δίκης, οι περιστάσεις ότι ο θίγων το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας ήταν πρόθυμος να προσέλθει σε διαπραγματεύσεις και ότι ο κάτοχος του διπλώματος ευρεσιτεχνίας ΕΡ 2 090 050 Β 1 ήταν διατεθειμένος να παραχωρήσει άδειες χρήσεως σε τρίτους δεν αρκούν προκειμένου να κριθεί αν συντρέχει κατάχρηση δεσπόζουσας θέσεως.

37 Κατά την αξιολόγηση του καταχρηστικού χαρακτήρα της συμπεριφοράς κατόχου ΒΕΝ, σκόπιμο είναι, κατά το αιτούν δικαστήριο, να διασφαλίζεται η ενδεδειγμένη και δίκαιη στάθμιση του συνόλου των εννόμων συμφερόντων των μερών στα οποία πρέπει να αναγνωρίζεται ισοδύναμη διαπραγματευτική δύναμη.

38 Επ' αυτού, το αιτούν δικαστήριο κρίνει ότι η θέση του δικαιούχου ΒΕΝ όπως και αυτή του θίγοντος το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας δεν πρέπει να οδηγούν αντιστοίχως στην είσπραξη είτε υπέρμετρα υψηλών (κατάσταση «hold-up») είτε υπέρμετρα χαμηλών (κατάσταση «reverse hold-up») δικαιωμάτων εκμεταλλεύσεως. Για τον λόγο αυτό αλλά και για λόγους ίσης μεταχειρίσεως μεταξύ των δικαιούχων άδειας εκμεταλλεύσεως και των θιγόντων το ίδιο προϊόν, ο κάτοχος του ΒΕΝ πρέπει να μπορεί να ασκήσει αγωγή παραλείψεως. Ειδικότερα, η άσκηση δικαιώματος που προβλέπεται από τον νόμο δεν μπορεί να αποτελεί, αυτή καθεαυτή, κατάχρηση δεσπόζουσας θέσεως, η ύπαρξη της οποίας προϋποθέτει τη συνδρομή και άλλων στοιχείων. Εντούτοις, η αποδοχή ως κριτηρίου για την ύπαρξη τέτοιου είδους καταχρήσεως της έννοιας της «προθυμίας διεξαγωγής διαπραγματεύσεων» του θίγοντος το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας δεν μπορεί να θεωρείται ικανοποιητική, καθότι το κριτήριο αυτό επιδέχεται πλείονες ερμηνείες και ενδέχεται να παράσχει πολύ ευρύ περιθώριο διακριτικής ευχέρειας στον θίγοντα το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας. Εν πάση περιπτώσει, ακόμη και αν η έννοια αυτή θεωρηθεί ως πρόσφορο κριτήριο, είναι σκόπιμο να επιβληθούν ορισμένες ποιοτικές και χρονικές προϋποθέσεις, προκειμένου να διασφαλισθεί η ειλικρίνεια του αιτούντος την άδεια. Ειδικότερα, πρέπει να απαιτείται η υποβολή «ανεπιφύλακτης» αιτήσεως για τη παραχώρηση άδειας χρήσεως πριν την εκμετάλλευση του επίμαχου διπλώματος ευρεσιτεχνίας, ακριβούς, αποδεκτής και περιλαμβάνουσας το σύνολο των στοιχείων που είθισται να περιέχουν οι συμβάσεις παραχωρήσεως άδειας χρήσεως. Όσον αφορά ειδικότερα αιτήσεις παραχωρήσεως άδειας των οικονομικών φορέων που έχουν ήδη διαθέσει στην αγορά προϊόντα τα οποία κάνουν χρήση ΒΕΝ, οι φορείς αυτοί πρέπει πάραυτα να συμμορφωθούν προς τις οικονομικές τους υποχρεώσεις, οι οποίες συνίστανται στην κοινοποίηση της χρήσεως του εν λόγω ΒΕΝ και την καταβολή των συνεπακόλουθων δικαιωμάτων εκμεταλλεύσεως. Εξάλλου, κατά το αιτούν δικαστήριο, ο θίγων δίπλωμα ευρεσιτεχνίας πρέπει να μπορεί να παράσχει εξαρχής ασφάλεια αντί να καταβάλει κατευθείαν τα δικαιώματα εκμεταλλεύσεως στον οικείο κάτοχο του επίμαχου ΒΕΝ. Ομοίως, πρέπει να προβλέπεται η δυνατότητα του αιτούντος την άδεια χρήσεως να αναθέσει στον κάτοχο τον κατά δίκαιο τρόπο καθορισμό του ύψους των δικαιωμάτων εκμεταλλεύσεως.

39 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Landgericht Düsseldorf αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να θέσει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

1) Συντρέχει κατάχρηση δεσπόζουσας θέσεως από τον κάτοχο [BEN], ο οποίος έχει δηλώσει σε οργανισμό τυποποιήσεως ότι είναι πρόθυμος να παράσχει σε κάθε τρίτο άδεια χρήσεως υπό [όρους FRAND], όταν ασκεί κατά του θίγοντος το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας αγωγή παραλείψεως, μολονότι ο θίγων το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας έχει δηλώσει ότι είναι πρόθυμος να προβεί σε διαπραγματεύσεις προκειμένου να του χορηγηθεί μια τέτοια άδεια,

   ή

   πρέπει να θεωρηθεί ότι συντρέχει κατάχρηση της δεσπόζουσας θέσεως στην αγορά μόνον όταν ο θίγων το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας έχει υποβάλει στον κάτοχο αυτού μια ανεπιφύλακτη πρόταση για τη σύναψη σύμβαση παραχωρήσεως άδειας χρήσεως δυνάμενη να γίνει αποδεκτή, την οποία ο κάτοχος του διπλώματος ευρεσιτεχνίας δεν μπορεί να απορρίψει χωρίς να παρεμποδίζει κατά τρόπο αθέμιτο τον θίγοντα το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας ή χωρίς να παραβιάζει την αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων, ο δε θίγων το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας, εν αναμονή της προς παραχώρηση άδειας για διενεργηθείσες πράξεις χρήσεως, συμμορφώνεται προς τις συμβατικές υποχρεώσεις που υπέχει;

2) Αν συντρέχει κατάχρηση δεσπόζουσας θέσεως στην αγορά λόγω της προθυμίας του θίγοντος το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας να προσέλθει σε διαπραγματεύσεις:

   Θέτει το άρθρο 102 ΣΛΕΕ ειδικές ποιοτικές και/ή χρονικές προϋποθέσεις όσον αφορά την προθυμία προσελεύσεως σε διαπραγματεύσεις; Μπορεί να θεωρηθεί ότι επιδεικνύεται τέτοια είδους προθυμία, μεταξύ άλλων, και στην περίπτωση που ο θίγων το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας έχει δηλώσει απλώς κατά τρόπο γενικόλογο (προφορικώς) ότι είναι πρόθυμος να προσέλθει σε διαπραγματεύσεις ή πρέπει ο θίγων το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας ήδη να έχει προσέλθει στις διαπραγματεύσεις προτείνοντας π.χ. συγκεκριμένους όρους υπό τους οποίους διατίθεται να συνάψει σύμβαση παραχωρήσεως άδειας χρήσεως;

3) Εφόσον η υποβολή ανεπιφύλακτης και δυνάμενης να γίνει αποδεκτή προτάσεως για τη σύναψη συμβάσεως παραχωρήσεως άδειας χρήσεως αποτελεί προϋπόθεση προκειμένου να στοιχειοθετηθεί κατάχρηση δεσπόζουσας θέσεως στην αγορά:

   Θέτει το άρθρο 102 ΣΛΕΕ ειδικές ποιοτικές και/ή χρονικές απαιτήσεις όσον αφορά την πρόταση αυτή; Πρέπει η πρόταση να περιλαμβάνει το σύνολο των ρυθμίσεων οι οποίες είθισται να περιλαμβάνονται στις συμβάσεις παραχωρήσεως άδειας χρήσεως στο οικείο τεχνικό πεδίο; Πρέπει η πρόταση να υποβάλλεται μεταξύ άλλων υπό την προϋπόθεση ότι πράγματι γίνεται χρήση του ουσιώδους για τη λειτουργία τεχνικού προτύπου διπλώματος ευρεσιτεχνίας και/ή ότι έχει αποδειχθεί το κύρος του;

4) Εφόσον η συμμόρφωση του θίγοντα το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας προς τις υποχρεώσεις που απορρέουν από την προς παραχώρηση άδεια χρήσεως αποτελεί προϋπόθεση προκειμένου να στοιχειοθετηθεί κατάχρηση δεσπόζουσας θέσεως στην αγορά:

   Θέτει το άρθρο 102 ΣΛΕΕ ειδικές απαιτήσεις ως προς αυτές τις πράξεις εκπληρώσεως του θίγοντα το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας; Συγκεκριμένα, υποχρεούται ο θίγων το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας να προβεί σε παροχή λογιστικών στοιχείων σχετικά με τις ήδη διενεργηθείσες πράξεις χρήσεως και/ή να καταβάλει δικαιώματα εκμεταλλεύσεως; Μπορεί η υποχρέωση καταβολής δικαιωμάτων εκμεταλλεύσεως, εφόσον παρίσταται ανάγκη, να εκπληρωθεί και μέσω της παροχής κάποιας ασφάλειας;

5) Ισχύουν οι προϋποθέσεις υπό τις οποίες στοιχειοθετείται η κατάχρηση δεσπόζουσας θέσεως από τον κάτοχο [ΒΕΝ], και για την προβολή διά της δικαστικής οδού των λοιπών αξιώσεων που απορρέουν από την προσβολή του διπλώματος ευρεσιτεχνίας (παροχή λογιστικών στοιχείων, αναζήτηση των πωληθέντων, επιδίκαση αποζημιώσεως);»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

40 Προκαταρκτικώς, επισημαίνεται ότι η υπό κρίση αίτηση προδικαστικής αποφάσεως εντάσσεται στα πλαίσιο ένδικης διαφοράς σχετικής με απομίμηση/παραποίηση διπλώματος ευρεσιτεχνίας μεταξύ δύο φορέων του τομέα των τηλεπικοινωνιών και κατόχων διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας ουσιωδών για τη λειτουργία του τεχνικού προτύπου Long Term Evolution που δημιουργήθηκε στο πλαίσιο του ETSI και αποτελείται από πλέον των 4700 ΒΕΝ, ως προς τα οποία διπλώματα ευρεσιτεχνίας οι προαναφερθέντες φορείς ανέλαβαν τη δέσμευση να παραχωρήσουν άδειες χρήσεως σε τρίτους υπό όρους FRAND.

41 Στο πλαίσιο της εν λόγω διαφοράς, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινισθεί αν πρέπει να χαρακτηρισθεί κατάχρηση δεσπόζουσας θέσεως, κατά την έννοια του άρθρου 102 ΣΛΕΕ, και, επομένως, να απορριφθεί η αγωγή παραλείψεως με την οποία ζητείται η παύση της απομιμήσεως/παραποιήσεως, η παροχή λογιστικών στοιχείων, η αναζήτηση των πωληθέντων και η επιδίκαση αποζημιώσεως, την οποία άσκησε ο κάτοχος ΒΕΝ, εν προκειμένω η Huawei Technologies, κατά της φερόμενης θίγουσας το ΒΕΝ, της ZTE, η οποία ζήτησε την κατάρτιση συμβάσεως παραχωρήσεως άδειας χρήσεως.

42 Προκειμένου να δοθεί απάντηση στο αιτούν δικαστήριο και να κριθεί κατά πόσον είναι θεμιτή η άσκηση αγωγής παραλείψεως από τον κάτοχο ΒΕΝ κατά θίγοντος το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας με τον οποίο δεν επιτεύχθηκε συμφωνία για τη παραχώρηση άδειας χρήσεως, πρέπει να σταθμιστούν, αφενός, η διαφύλαξη του ελεύθερου ανταγωνισμού, προς διασφάλιση του οποίου το πρωτογενές δίκαιο και ιδίως το άρθρο 102 ΣΛΕΕ απαγορεύουν την κατάχρηση δεσπόζουσας θέσεως, και, αφετέρου, την αναγκαία προστασία των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας και του δικαιώματος αποτελεσματικής ένδικης προστασίας, που κατοχυρώνονται, αντιστοίχως, από τα άρθρα 17, παράγραφοι 2, και 47 του Χάρτη.

43 Όπως διαπιστώνει το αιτούν δικαστήριο στην απόφαση περί παραπομπής, η ύπαρξη δεσπόζουσας θέσεως δεν αμφισβητήθηκε ενώπιόν του από τους διαδίκους της κύριας δίκης. Δεδομένου ότι τα ερωτήματα που υποβλήθηκαν από το αιτούν δικαστήριο αφορούν αποκλειστικώς τη στοιχειοθέτηση καταχρήσεως, η ανάλυση πρέπει να περιορισθεί στο κριτήριο αυτό.

Επί του πρώτου, δεύτερου, τρίτου και τέταρτου ερωτήματος και του πέμπτου ερωτήματος καθόσον αυτό αφορά τις αγωγές με αίτημα την αναζήτηση των πωληθέντων

44 Με το πρώτο, δεύτερο, τρίτο και τέταρτο ερώτημα καθώς και το πέμπτο ερώτημα, καθόσον αυτό αφορά τις αγωγές με αίτημα την αναζήτηση των πωληθέντων, τα οποία πρέπει να εξετασθούν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινισθούν οι περιστάσεις υπό τις οποίες η άσκηση αγωγής παραλείψεως από επιχείρηση που βρίσκεται σε δεσπόζουσα θέση, είναι κάτοχος ΒΕΝ και έχει αναλάβει τη δέσμευση ενώπιον οργανισμού πιστοποιήσεως να παραχωρήσει άδεια εκμεταλλεύσεως σε τρίτους υπό όρους FRAND με αίτημα την παύση της απομιμήσεως/παραποιήσεως του εν λόγω ΒΕΝ ή την αναζήτηση των πωληθέντων για την παρασκευή των οποίων χρησιμοποιήθηκε το εν λόγω ΒΕΝ πρέπει να θεωρηθεί καταχρηστική πρακτική αντίθετη προς το άρθρο 102 ΣΛΕΕ.

45 Προκαταρκτικώς, επιβάλλεται η υπόμνηση ότι η έννοια της καταχρηστικής εκμεταλλεύσεως δεσπόζουσας θέσεως κατά το άρθρο 102 ΣΛΕΕ είναι αντικειμενική έννοια που αφορά τη συμπεριφορά κατέχουσας δεσπόζουσα θέση επιχειρήσεως, η οποία δύναται να επηρεάσει τη δομή μιας αγοράς όπου,

ακριβώς λόγω της παρουσίας της εν λόγω επιχειρήσεως, ο ανταγωνισμός έχει ήδη μειωθεί και η οποία σκοπό έχει να εμποδίσει, μέσω της προσφυγής σε μέσα διαφορετικά από εκείνα που διέπουν τον συνήθη ανταγωνισμό μεταξύ προϊόντων ή υπηρεσιών βάσει των παροχών των επιχειρηματιών, τη διατήρηση του υφιστάμενου ακόμη στην αγορά ανταγωνισμού στον βαθμό που υπάρχει ακόμα στην αγορά ή την ανάπτυξη του ανταγωνισμού αυτού (αποφάσεις Hoffmann-La Roche κατά Επιτροπής, 85/76, EU:C:1979:36, σκέψη 91· AKZO κατά Επιτροπής, C-62/86, EU:C:1991:286, σκέψη 69, καθώς και Tomra Systems κ.λπ. κατά Επιτροπής, C-549/10 P, EU:C:2012:221, σκέψη 17).

46 Συναφώς, κατά πάγια νομολογία, η άσκηση αποκλειστικού δικαιώματος που συνδέεται με δικαίωμα διανοητικής ιδιοκτησίας, δηλαδή εν προκειμένω το δικαίωμα ασκήσεως αγωγής παραλείψεως στην περίπτωση απομιμήσεως/παραποιήσεως, συγκαταλέγεται στα προνόμια του δημιουργού, με αποτέλεσμα η άρνηση παραχωρήσεως άδειας, έστω και αν προέρχεται από επιχείρηση κατέχουσα δεσπόζουσα θέση, να μην συνιστά, αυτή καθ' εαυτή, καταχρηστική εκμετάλλευση της εν λόγω θέσεως (βλ., υπ' αυτή την έννοια, αποφάσεις Volvo, 238/87, EU:C:1988:477, σκέψη 8· RTE και ITP κατά Επιτροπής, επονομαζόμενη «Magill», C-241/91 P και C-242/91 P, EU:C:1995:98, σκέψη 49, καθώς και IMS Health, C-418/01, EU:C:2004:257, σκέψη 34).

47 Εντούτοις, δεν αμφισβητείται επίσης ότι η άσκηση του αποκλειστικού δικαιώματος που συνδέεται με δικαίωμα διανοητικής ιδιοκτησίας από τον δικαιούχο αυτού μπορεί, υπό εξαιρετικές περιστάσεις, να συνιστά καταχρηστική πρακτική κατά την έννοια του άρθρου 102 ΣΛΕΕ (βλ., επ' αυτού, αποφάσεις Volvo, 238/87, EU:C:1988:477, σκέψη 9· RTE κατά Επιτροπής, επονομαζόμενη «Magill», C-241/91 P και C-242/91 P, EU:C:1995:98, σκέψη 50, καθώς και IMS Health, C-418/01, EU:C:2004:257, σκέψη 35).

48 Πάντως, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 70 των προτάσεών του, πρέπει να υπογραμμισθεί ότι η διαφορά της κύριας δίκης εμφανίζει ιδιαιτερότητες που τη διαφοροποιούν σε σχέση με τις υποθέσεις στο πλαίσιο των οποίων εκδόθηκαν οι αποφάσεις που παρατέθηκαν στις σκέψεις 46 έως 47 της παρούσας αποφάσεως.

49 Η διαφορά της κύριας δίκης χαρακτηρίζεται, αφενός, από το γεγονός, το οποίο υπογράμμισε το αιτούν δικαστήριο, ότι το επίμαχο δίπλωμα ευρεσιτεχνίας είναι ουσιώδες για τη λειτουργία τεχνικού προτύπου τεθέντος από οργανισμό τυποποιήσεως, καθιστώντας την εκμετάλλευσή του απαραίτητη για κάθε ανταγωνιστή που επιδιώκει να κατασκευάσει προϊόντα σύμφωνα με το τεχνικό πρότυπο με το οποίο συνδέεται.

50 Το χαρακτηριστικό αυτό διαφοροποιεί τα ΒΕΝ από όσα διπλώματα ευρεσιτεχνίας δεν είναι ουσιώδη για τη λειτουργία τεχνικού προτύπου και επιτρέπουν κατά κανόνα στους τρίτους να κατασκευάζουν ανταγωνιστικά προϊόντα αποκλίνοντας από το επίμαχο δίπλωμα ευρεσιτεχνίας, χωρίς να θίγονται οι θεμελιώδεις λειτουργίες του εν λόγω προϊόντος.

51 Αφετέρου, η ιδιαιτερότητα της υποθέσεως στην κύρια δίκη έγκειται στο γεγονός ότι το επίμαχο δίπλωμα ευρεσιτεχνίας υπήχθη στο καθεστώς του ΒΕΝ μόνο εν είδει ανταλλάγματος προς κατηγορηματική δέσμευση του κατόχου του έναντι του περί ου ο λόγος οργανισμού τυποποιήσεως ότι προτίθεται να παραχωρήσει άδειες χρήσεως υπό όρους FRAND, όπως προκύπτει από τις σκέψεις 15 έως 17 και 22 της παρούσας αποφάσεως.

52 Μολονότι ο κάτοχος του επίμαχου ουσιώδους για τη λειτουργία τεχνικού προτύπου διπλώματος ευρεσιτεχνίας έχει το δικαίωμα να ασκήσει αγωγή παραλείψεως ή αναζητήσεως των πωληθέντων, το γεγονός ότι το εν λόγω δίπλωμα ευρεσιτεχνίας υπήχθη στο καθεστώς ΒΕΝ έχει ως αποτέλεσμα ότι ο κάτοχός του μπορεί να αποκλείσει την εμφάνιση ή τη διατήρηση στην αγορά προϊόντων που κατασκευάζονται από τους ανταγωνιστές τους, και, επομένως, να επιφυλάξει για τον εαυτό του την κατασκευή των εν λόγω προϊόντων.

53 Υπό τις περιστάσεις αυτές και δεδομένου ότι η δέσμευση περί παραχωρήσεως αδειών χρήσεως υπό όρους FRAND δημιουργεί σε τρίτους θεμιτές προσδοκίες ότι ο κάτοχος του ΒΕΝ θα τους παραχωρήσει πράγματι άδειες υπό τέτοιου είδους συνθήκες, ενδεχόμενη άρνηση του κατόχου του ΒΕΝ να παραχωρήσει άδεια υπό τους ίδιους όρους μπορεί να συνιστά, καταρχήν, κατάχρηση δεσπόζουσας θέσεως, κατά την έννοια του άρθρου 102 ΣΛΕΕ.

54 Ως εκ τούτου, λαμβανομένων υπόψη των θεμιτών προσδοκιών που δημιουργήθηκαν, ο καταχρηστικός χαρακτήρας τέτοιου είδους αρνήσεως μπορεί καταρχήν να αντιταχθεί σε αγωγές παραλείψεως ή αναζητήσεως των πωληθέντων. Εντούτοις, δυνάμει του άρθρου 102 ΣΛΕΕ, ο κάτοχος διπλώματος ευρεσιτεχνίας υποχρεούται απλώς να παραχωρήσει άδεια υπό όρους FRAND. Οι διάδικοι της κύριας δίκης αδυνατούν να συμφωνήσουν όσον αφορά το τι επιτάσσουν οι όροι FRAND εν προκειμένω.

55 Στην περίπτωση αυτή, προκειμένου να αποτραπεί το ενδεχόμενο να θεωρηθεί καταχρηστική η αγωγή παραλείψεως ή αναζητήσεως των πωληθέντων, ο κάτοχος ΒΕΝ πρέπει να τηρεί τους όρους που αποβλέπουν στη διασφάλιση της δίκαιης εξισορροπήσεως των υφιστάμενων συμφερόντων.

56 Συναφώς, πρέπει να ληφθεί δεόντως υπόψη η ιδιαιτερότητα των πραγματικών και νομικών περιστάσεων της υπό κρίση υποθέσεως (βλ., υπ' αυτή την έννοια, απόφαση Post Danmark, C-209/10, EU:C:2012:172, σκέψη 26 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

57 Επομένως, πρέπει να ληφθεί υπόψη ο αναγκαίος σεβασμός των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας, που προβλέπει, μεταξύ άλλων, η οδηγία 2004/48 η οποία, συμφώνως προς το άρθρο 17, παράγραφος 2, του Χάρτη, προβλέπει σύνολο μέσων ένδικης προστασίας προοριζόμενων να διασφαλίσουν υψηλό επίπεδο προστασίας της διανοητικής ιδιοκτησίας στην εσωτερική αγορά καθώς και του δικαιώματος σε αποτελεσματική έννομη προστασία την οποία κατοχυρώνει το άρθρο 47 του Χάρτη, και συνίσταται από διάφορα στοιχεία, στα οποία καταλέγονται το δικαίωμα προσβάσεως σε δικαστήρια (βλ., υπ' αυτή την έννοια, απόφαση Otis κ.λπ., C-199/11, EU:C:2012:684, σκέψη 48).

58 Η εν λόγω αυξημένη απαίτηση προστασίας δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας συνεπάγεται ότι ο κάτοχος τους δεν μπορεί καταρχήν να στερηθεί τη δυνατότητα να ασκήσει αγωγές αποβλέπουσες στη διασφάλιση του αποτελεσματικού ελέγχου των αποκλειστικών του δικαιωμάτων και ότι ο χρήστης τους, σε περίπτωση που δεν είναι ο κάτοχός τους, υποχρεούται καταρχήν να αποκτήσει άδεια πριν από κάθε χρήση.

59 Επομένως, καίτοι η κατηγορηματική δέσμευση περί παραχωρήσεως αδειών χρήσεως υπό όρους FRAND, την οποία έχει αναλάβει ο κάτοχος ΒΕΝ έναντι οργανισμού τυποποιήσεως, δεν μπορεί να καθιστά άνευ περιεχομένου τα δικαιώματα που κατοχυρώνουν υπέρ του εν λόγω κατόχου τα άρθρα 17, παράγραφος 2, και 47 του Χάρτη, εντούτοις δικαιολογεί την επιβολή σε αυτόν της υποχρεώσεως να συμμορφώνεται προς ειδικές απαιτήσεις όσον αφορά την άσκηση αγωγών παραλείψεως ή αναζητήσεως των πωληθέντων κατά των φερόμενων ως θιγόντων το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας.

60 Κατά συνέπεια, ο κάτοχος ΒΕΝ που θεωρεί ότι αυτό έχει αποτελέσει αντικείμενο απομιμήσεως/παραποιήσεως δεν μπορεί, χωρίς να παραβαίνει το άρθρο 102 ΣΛΕΕ, να ασκήσει, χωρίς προειδοποίηση ή προηγούμενη συνεννόηση με τον φερόμενο ως θίγοντα το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας, αγωγή παραλείψεως ή αναζητήσεως των πωληθέντων κατά του δεύτερου, ακόμη και αν ο φερόμενος ως θίγων το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας έχει ήδη κάνει χρήση του εν λόγω ΒΕΝ.

61 Πριν από τέτοιου είδους αγωγές, ο κάτοχος του επίμαχου ΒΕΝ οφείλει, αφενός, να προειδοποιήσει τον φερόμενο ως θίγοντα το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας για την απομίμηση/παραποίηση που του προσάπτεται, προσδιορίζοντας επακριβώς το ΒΕΝ και διευκρινίζοντας τον τρόπο κατά τον οποίο συντελέσθηκε η απομίμηση/παραποίηση αυτού.

62 Ειδικότερα, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 81 των προτάσεών του, δεν είναι βέβαιο, λαμβανομένου υπόψη του σημαντικού αριθμού ΒΕΝ που αποτελούν τεχνικό πρότυπο όπως το επίμαχο στην υπό κρίση υπόθεση, ότι ο θίγων ένα από τα εν λόγω ΒΕΝ γνωρίζει σε κάθε περίπτωση ότι εκμεταλλεύεται το θεωρητικό υπόβαθρο ΒΕΝ, το οποίο είναι ταυτόχρονα έγκυρο και ουσιώδες για τη λειτουργία τεχνικού προτύπου.

63 Αφετέρου, μετά την έκφραση από τον θίγοντα το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας της βουλήσεώς του να συνάψει σύμβαση παραχωρήσεως άδειας εκμεταλλεύσεως υπό όρους FRAND, ο κάτοχος αυτού οφείλει να διαβιβάσει στον εν λόγω θίγοντα συγκεκριμένη και γραπτή πρόταση για την παραχώρηση άδειας υπό όρους FRAND, συμφώνως προς τη δέσμευση που είχε αναλάβει έναντι του οργανισμού τυποποιήσεως, διευκρινίζοντας, μεταξύ άλλων, τα δικαιώματα εκμεταλλεύσεως και τον τρόπο υπολογισμού τους.

64 Ειδικότερα, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 86 των προτάσεών του, σε περίπτωση που ο κάτοχος ΒΕΝ έχει αναλάβει έναντι οργανισμού τυποποιήσεως τη δέσμευση να παραχωρήσει άδειες χρήσεως υπό όρους FRAND, είναι εύλογο να αναμένεται από αυτόν να απευθύνει τέτοιου είδους πρόταση. Επιπλέον, ελλείψει, αφενός, τυποποιημένης —προς τον σκοπό δημόσιας χρήσεως— συμβάσεως παραχωρήσεως άδειας και, αφετέρου, δημοσιότητας των συμβάσεων που έχουν ήδη συναφθεί με άλλους ανταγωνιστές, ο κάτοχος του ΒΕΝ είναι σε καλύτερη θέση σε σχέση με τον θίγοντα το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας προκειμένου να εξετάσει αν η πρότασή του πληροί την προϋπόθεση περί απαγορεύσεως των διακρίσεων.

65 Αντιθέτως, ο θίγων το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας οφείλει να δώσει πάραυτα συνέχεια στην εν λόγω πρόταση, συμφώνως προς τα συναλλακτικά ήθη στον συγκεκριμένο τομέα και την καλή πίστη, πράγμα που πρέπει να αξιολογείται βάσει αντικειμενικών στοιχείων και προϋποθέτει, μεταξύ άλλων, την απουσία παρελκυστικών τακτικών.

66 Σε περίπτωση που δεν αποδεχθεί την πρόταση που του έγινε, ο θίγων το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας μπορεί να επικαλεσθεί τον καταχρηστικό χαρακτήρα αγωγής παραλείψεως ή επιστροφής των πωληθέντων μόνο εφόσον υποβάλει στον κάτοχο του ΒΕΝ, εντός σύντομης προθεσμίας και εγγράφως, συγκεκριμένη αντιπρόταση σύμφωνη με τους όρους FRAND.

67 Επιπλέον, στην περίπτωση που ο θίγων το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας έχει εκμεταλλευτεί το θεωρητικό υπόβαθρο του ΒΕΝ πριν συναφθεί σύμβαση παραχωρήσεως άδειας χρήσεως, οφείλει, από τη στιγμή που απορρίπτει την αντιπρόταση, να παράσχει κατάλληλη ασφάλεια, συμφώνως προς τα συναλλακτικά ήθη στον συγκεκριμένο τομέα και την καλή πίστη, προσκομίζοντας, παραδείγματος χάρη, τραπεζική εγγύηση ή καταθέτοντας τα απαραίτητα ποσά ως εγγύηση. Ο υπολογισμός της εν λόγω ασφάλειας πρέπει να περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, τον αριθμό των διενεργηθεισών πράξεων χρήσεως του ΒΕΝ, τις οποίες πρέπει να είναι σε θέση να καταγράψει επακριβώς ο φερόμενος ως θίγων το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας.

68 Εξάλλου, σε περίπτωση που, κατόπιν αντιπροτάσεως του φερόμενου ως θίγοντος το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας, δεν επιτευχθεί καμία συμφωνία σχετικά με τις λεπτομέρειες των όρων FRAND, τα μέρη έχουν τη δυνατότητα, με από κοινού συμφωνία, να ζητήσουν να καθορισθεί το ποσό των δικαιωμάτων εκμεταλλεύσεως από ανεξάρτητο τρίτο εντός σύντομης προθεσμίας.

69 Τέλος, λαμβανομένου υπόψη, αφενός, του γεγονότος ότι οργανισμός τυποποιήσεως, όπως αυτός που έθεσε το επίμαχο τεχνικό πρότυπο, δεν ελέγχει, στο πλαίσιο της διαδικασίας τυποποιήσεως, ούτε το κύρος των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας ούτε τον ουσιώδη τους χαρακτήρα για τη λειτουργία του αποτελούμενου από αυτά τεχνικού προτύπου και, αφετέρου, του δικαιώματος αποτελεσματικής έννομης προστασίας που κατοχυρώνει το άρθρο 47 του Χάρτη, δεν μπορεί να προσάπτεται στον φερόμενο ως θίγοντα το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας είτε ότι αμφισβητεί, παράλληλα με τις

διαπραγματεύσεις που αφορούν την παραχώρηση των αδειών, το κύρος των εν λόγω διπλωμάτων και/ή τον ουσιώδη τους χαρακτήρα για τη λειτουργία του αποτελούμενου από αυτά τεχνικού προτύπου είτε ότι επιφυλάσσει για τον εαυτό του την ευχέρεια να το πράξει στο μέλλον.

70 Στο αιτούν δικαστήριο απόκειται να εξακριβώσει αν τα προαναφερθέντα κριτήρια πληρούνται εν προκειμένω, καθόσον αυτά είναι κρίσιμα για την επίλυση της διαφοράς στην κύρια δίκη βάσει των περιστάσεων στην προκείμενη υπόθεση.

71 Από τις προεκτεθείσες εκτιμήσεις προκύπτει ότι, στο πρώτο, δεύτερο, τρίτο και τέταρτο ερώτημα και το πέμπτο ερώτημα, καθόσον αυτό αφορά τις αγωγές με αίτημα την αναζήτηση των πωληθέντων πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 102 ΣΛΕΕ έχει την έννοια ότι ο κάτοχος ΒΕΝ που έχει αναλάβει την κατηγορηματική δέσμευση έναντι οργανισμού πιστοποιήσεως να παραχωρήσει σε τρίτους άδεια χρήσεως υπό όρους FRAND δεν κάνει κατάχρηση της δεσπόζουσας θέσεώς του κατά την έννοια του εν λόγω άρθρου σε περίπτωση που ασκήσει αγωγή παραλείψεως με αίτημα την παύση της απομιμήσεως/παραποιήσεως του διπλώματος ευρεσιτεχνίας του ή την αναζήτηση των πωληθέντων για την παρασκευή των οποίων χρησιμοποιήθηκε το εν λόγω δίπλωμα ευρεσιτεχνίας, εφόσον:

— πριν την άσκηση της εν λόγω αγωγής, αφενός, προειδοποιεί τον φερόμενο ως θίγοντα το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας για την απομίμηση/παραποίηση που του προσάπτεται, προσδιορίζοντας επακριβώς το εν λόγω ΒΕΝ και διευκρινίζοντας τον τρόπο κατά τον οποίο συντελέσθηκε η απομίμηση/παραποίηση αυτού, και, αφετέρου, μετά την έκφραση από τον θίγοντα το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας της βουλήσεώς του να συνάψει σύμβαση παραχωρήσεως άδειας εκμεταλλεύσεως υπό όρους FRAND, διαβιβάζει στον εν λόγω θίγοντα το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας συγκεκριμένη και γραπτή πρόταση παραχωρήσεως άδειας υπό όρους FRAND, διευκρινίζοντας, μεταξύ άλλων, τα δικαιώματα εκμεταλλεύσεως και τον τρόπο υπολογισμού τους·

και

— ο εν λόγω θίγων το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας που εξακολουθεί να εκμεταλλεύεται το επίμαχο δίπλωμα ευρεσιτεχνίας δεν δίνει πάραυτα συνέχεια στην ως άνω πρόταση, συμφώνως προς τα συναλλακτικά ήθη στον συγκεκριμένο τομέα και την καλή πίστη, πράγμα που πρέπει να αξιολογείται βάσει αντικειμενικών στοιχείων και προϋποθέτει, μεταξύ άλλων, την απουσία παρελκυστικών τακτικών.

Επί του πέμπτου ερωτήματος, καθόσον αφορά αγωγές με αίτημα την παροχή λογιστικών στοιχείων ή την επιδίκαση αποζημιώσεως

72 Με το πέμπτο ερώτημά του, καθόσον αφορά αγωγές με τις οποίες ζητείται η παροχή λογιστικών στοιχείων ή η επιδίκαση αποζημιώσεως, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινισθεί αν το άρθρο 102 ΣΛΕΕ έχει την έννοια ότι απαγορεύει σε επιχείρηση που κατέχει δεσπόζουσα θέση, είναι κάτοχος ΒΕΝ και έχει αναλάβει τη δέσμευση ενώπιον οργανισμού πιστοποιήσεως να παραχωρήσει άδεια χρήσεως σε τρίτους υπό όρους FRAND, να ασκήσει αγωγή παραλείψεως κατά του φερόμενου ως θίγοντος το εν λόγω ΒΕΝ με αίτημα την παροχή λογιστικών στοιχείων σχετικών με διενεργηθείσες πράξεις χρήσεως του εν λόγω ΒΕΝ ή την επιδίκαση αποζημιώσεως λόγω των πράξεων αυτών.

73 Όπως προκύπτει από τις ως άνω σκέψεις 12 και 53 της παρούσας αποφάσεως, η άσκηση από τον κάτοχο του εν λόγω ΒΕΝ των δικαιωμάτων του διανοητικής ιδιοκτησίας, μέσω αγωγών παραλείψεως ή αναζητήσεως των πωληθέντων, μπορεί, υπό περιστάσεις όπως αυτές της κύριας δίκης να χαρακτηρισθεί καταχρηστική, στον βαθμό που οι αγωγές αυτές μπορούν να αποκλείσουν την εμφάνιση ή διατήρηση στην αγορά σύμφωνων με το περί ου ο λόγος τεχνικό πρότυπο προϊόντων, τα οποία έχουν κατασκευασθεί από ανταγωνιστές.

74 Εξ ων εκτίθενται σχετικώς στην απόφαση περί παραπομπής, οι αγωγές παραλείψεως του κατόχου ΒΕΝ με αίτημα την παροχή λογιστικών στοιχείων σχετικών με διενεργηθείσες πράξεις χρήσεως του εν λόγω ΒΕΝ ή την επιδίκαση αποζημιώσεως δεν έχουν άμεσο αντίκτυπο στην εμφάνιση ή τη διατήρηση στην αγορά προϊόντων σύμφωνων με το περί ου ο λόγος τεχνικό πρότυπο προϊόντων, τα οποία έχουν κατασκευασθεί από ανταγωνιστές.

75 Κατά συνέπεια, υπό περιστάσεις όπως αυτές της κύριας δίκης, οι προαναφερθείσες αγωγές δεν μπορούν να θεωρηθούν καταχρηστικές δυνάμει του άρθρου 102 ΣΛΕΕ.

76 Βάσει των προηγούμενων εκτιμήσεων, στο πέμπτο ερώτημα καθόσον αφορά αγωγές με αίτημα την παροχή λογιστικών στοιχείων ή την επιδίκαση αποζημιώσεως πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 102 ΣΛΕΕ έχει την έννοια ότι δεν απαγορεύει σε επιχείρηση που κατέχει δεσπόζουσα θέση, είναι κάτοχος ΒΕΝ και έχει αναλάβει τη δέσμευση ενώπιον οργανισμού πιστοποιήσεως να παραχωρήσει άδεια χρήσεως σε τρίτους υπό όρους FRAND, να ασκήσει αγωγή παραλείψεως κατά του φερόμενου ως θίγοντος το εν λόγω ΒΕΝ με αίτημα την παροχή λογιστικών στοιχείων σχετικών με διενεργηθείσες πράξεις χρήσεως του εν λόγω ΒΕΝ ή την επιδίκαση αποζημιώσεως λόγω των πράξεων αυτών.

Επί των δικαστικών εξόδων

77 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πέμπτο τμήμα) αποφαίνεται:

1) Το άρθρο 102 ΣΛΕΕ έχει την έννοια ότι ο κάτοχος διπλώματος ευρεσιτεχνίας ουσιώδους για τη λειτουργία τεχνικού προτύπου τεθέντος από οργανισμό τυποποιήσεως, που έχει αναλάβει την κατηγορηματική δέσμευση έναντι οργανισμού πιστοποιήσεως να παραχωρήσει σε τρίτους άδεια χρήσεως υπό δίκαιους, εύλογους και χωρίς διακρίσεις όρους, επονομαζόμενους «FRAND» («δίκαιοι, εύλογοι και χωρίς διακρίσεις»), δεν κάνει κατάχρηση της δεσπόζουσας θέσεώς του κατά την έννοια του εν λόγω άρθρου σε περίπτωση που ασκήσει αγωγή παραλείψεως με αίτημα την παύση της απομιμήσεως/παραποιήσεως του διπλώματος ευρεσιτεχνίας του ή την αναζήτηση των πωληθέντων για την παρασκευή των οποίων χρησιμοποιήθηκε το εν λόγω δίπλωμα ευρεσιτεχνίας, εφόσον:

— **πριν την άσκηση της εν λόγω αγωγής, αφενός, προειδοποιεί τον φερόμενο ως θίγοντα το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας για την απομίμηση/παραποίηση που του προσάπτεται, προσδιορίζοντας επακριβώς το εν λόγω δίπλωμα ευρεσιτεχνίας και διευκρινίζοντας τον τρόπο κατά τον οποίο συντελέσθηκε η απομίμηση/παραποίηση αυτού, και, αφετέρου, μετά την έκφραση από τον θίγοντα το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας της βουλήσεώς του να συνάψει σύμβαση παραχωρήσεως άδειας εκμεταλλεύσεως υπό όρους FRAND, διαβιβάζει στον εν λόγω θίγοντα το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας συγκεκριμένη και γραπτή πρόταση παραχωρήσεως άδειας υπό όρους FRAND, διευκρινίζοντας, μεταξύ άλλων, τα δικαιώματα εκμεταλλεύσεως και τον τρόπο υπολογισμού τους και**

— **ο εν λόγω θίγων το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας που εξακολουθεί να εκμεταλλεύεται το επίμαχο δίπλωμα ευρεσιτεχνίας δεν δίνει πάραυτα συνέχεια στην ως άνω πρόταση, συμφώνως προς τα συναλλακτικά ήθη στον συγκεκριμένο τομέα και την καλή πίστη, πράγμα που πρέπει να αξιολογείται βάσει αντικειμενικών στοιχείων και προϋποθέτει, μεταξύ άλλων, την απουσία παρελκυστικών τακτικών.**

2) Το άρθρο 102 ΣΛΕΕ έχει την έννοια ότι δεν απαγορεύει, σε περιστάσεις όπως αυτές της κύριας δίκης, σε επιχείρηση που κατέχει δεσπόζουσα θέση, είναι κάτοχος διπλώματος ευρεσιτεχνίας ουσιώδους για τη λειτουργία τεχνικού προτύπου τεθέντος από οργανισμό τυποποιήσεως, που έχει αναλάβει τη δέσμευση έναντι αυτού του οργανισμού πιστοποιήσεως να παραχωρήσει σε τρίτους άδεια χρήσεως υπό όρους FRAND, να ασκήσει αγωγή παραλείψεως κατά του φερόμενου ως θίγοντος το εν λόγω δίπλωμα ευρεσιτεχνίας με αίτημα την παροχή λογιστικών στοιχείων σχετικών με διενεργηθείσες πράξεις χρήσεως του εν λόγω διπλώματος ευρεσιτεχνίας ή την επιδίκαση αποζημιώσεως λόγω των πράξεων αυτών.

(υπογραφές)